Dnevni list: Intervju sa visokim predstavnikom Valentinom Inzkom

Razgovarao: Dario Lukić

Dnevni list: Jeste li zadovoljni nedavnim sastankom s Miloradom Dodikom u Banjoj Luci i znači li vaš razgovor s Dodikom neki zaokret na bolje u odnosima OHR-a i RS-a, a na dobrobit države? Jeste li se dotaknuli pitanja pravosuđa i Dodikovog referenduma i hoće li se strasti po tom pitanju smiriti?

Valentin Inzko: Jesam, zadovoljan sam. Uvijek je dobro razgovarati i izravno prezentirati svoje stavove. Naravno, imamo različite stavove o mnogim pitanjima, ali to nas ne sprječava da imamo korektan i profesionalan odnos. Sastao sam se ne samo s predsjednikom Dodikom nego i s drugim liderima Republike Srpske, uključujući i premijerku Cvijanović i predsjedatelja Narodne skupštine RS Ćubrilovića, kao i predstavnike stranaka koje čine "Alijansu za promjene".

I da, razgovarali smo o različitim pitanjima koja se odnose na pravosuđe. Moj stav o referendumu je dobro poznat, a iskoristio sam ovaj susret da ga još jednom prezentiram liderima Republike Srpske. Entitet ima svako pravo da održi referendume o pitanjima koja su u okviru njegovih nadležnosti, a to je također utvrđeno u Zakonu o referendumu Republike Srpske. Međutim, državno pravosuđe i ovlasti visokog

predstavnika ne spadaju u tu kategoriju. To su činjenice koje sam jasno još jednom rekao.

U pogledu referenduma, iskreno pozdravljam signale koje dolaze od organa vlasti da će se referendum ostaviti po strani i to je upravo ono što sam rekao u Banja Luci.

Dnevni list: Kako vam izgleda situacija u BiH nakon službene predaje Aplikacije za EU? U razgovoru s običnim građanima dobiva se dojam da njih trenutačno baš i ne zanima sam čin predaje Aplikacije već neki konkretni i vidljivi rezultati rada političkih lidera. Jesu li građani s pravom skeptični?

Valentin Inzko: Podnošenje aplikacije za članstvo u EU je nedvojbeno bio povijesni trenutak za ovu zemlju. Aplikaciju podnosite samo jednom. U mojoj zemlji je dr Alois Mock predao našu aplikaciju za članstvo u EU i to je nešto čega se još uvijek sjećamo.

Dopustite mi da još jednom čestitam bosanskohercegovačkim građanima na ovom koraku. On predstavlja opredjeljenje za transformiranje institucija ove zemlje tijekom procesa pripreme za članstvo u EU. To također podrazumijeva naporan rad kao i spremnost za postizanje zdravih kompromisa koji će osigurati konkretan napredak ne samo u smislu ispunjavanja EU standarda nego, što je možda još važnije, u smislu budućeg poboljšanja životnog standarda za obične građane.

Razumijem da su neki građani i dalje skeptični, i to ne samo zbog toga što vrlo dobro znaju da će članstvo u EU zahtijevati suštinsku promjenu u načinu vođenja politike. Tijekom godina, građanima je dano previše obećanja koja nikad nisu ispunjena, stoga razumijem zašto su neki građani skeptični, ali moramo i dalje pozitivno razmišljati i konačno početi s promjenama koje su prijeko potrebne ovoj zemlji.

Ukoliko bh. lideri žele da im građani ponovno vjeruju, moraju dramatično promijeniti svoj način vođenja politike. To je test s kojim se sada suočavaju! Bosni i Hercegovini su potrebne i

sustavne promjene koje će biti od koristi njenim građanima, a koje će proces integracije u EU neizostavno pokrenuti. Uvjeren sam da je to moguće postići, ukoliko ova zemlja može doći do zajedničke vizije. To je razlog zbog čeka je članstvo u EU od dvostrukog značaja za BiH, ne samo u smislu osiguranja viših standarda nego i kao prilika da se zajednički radi ka postizanju zajedničke vizije i zajedničkog sna. Dakle, zasučimo rukave.

Ovo je stav koji je, vjerujem, zajednički većini građana. Napokon, velika većina građana bezrezervno podržava integraciju u Europsku uniju.

Dnevni list: Jesmo li po pitanju diskriminacije u BiH nazadovali? Primjerice, nekada je bila izražena diskriminacija malobrojnijih naroda, a danas se ljudi kada traže posao doslovce razvrstavaju po stranačkoj i obiteljskoj pripadnosti i vezi? Pri tome se uopće ne skriva kada primjerice prvi ljudi u državi zapošljavaju svoju najbližu rodbinu na važne upravljačke državne funkcije? Nije li to tragično? I još pri tome daju bahate izjave, a narod to jednostavno trpi pognute glave? Evo jedan banalan primjer. Najbolja mostarska studentica s velikim brojem rektorovih nagrada nije primljena među 100 pripravnika u Vladi HNŽ-a, a primljen je veliki broj onih koji su u direktnoj obiteljskoj vezi s ljudima iz vladajućih stranaka. Njezin komentar je bio 'izvinjavam se što sam najbolji student'. Kakva je to poruka mladim ljudima u BiH?

Valentin Inzko: Korupcija i nepotizam izjedaju ovu zemlju iznutra. Korupcija je otrov za društvo. Ovo što ste upravo opisali se, na žalost, prečesto događa. To je neprihvatljivo i takvoj praksi se moguće suprotstaviti, ukoliko građani odbiju da je prihvate. Bosna i Hercegovina može ići naprijed samo putem zdrave konkurencije njenih najboljih i najpametnijih građana. U suprotnom riskira da bude u stanju stalne stagnacije.

Nepotizam je glavni razlog zašto toliko mladih ljudi napušta ovu zemlju. To je alarmantno. Zar ne bi bilo mnogo bolje ukoliko bi mogli realizirati svoj puni potencijal ovdje, a ne u nekoj stranoj zemlji? Zar ne bi bilo dobro da osobe kao što je Ervin Sejdić vide svoju budućnost ovdje? Ervin je jedan od stotinu mladih znanstvenika koje je američki predsjednik Obama nagradio prestižnom Predsjedničkom nagradom za mlade znanstvenike i inženjere (PECASE). Još jedan primjer je Aida Hadžialić, švedska ministrica obrazovanja s kojom ću se sastati sljedećeg tjedna.

Iako je bilo savršeno razumljivo zašto ljudi odlaze iz svoje zemlje u vrijeme rata, treba uraditi sve da se to sada spriječi. Bosna i Hercegovina mora hitno promijeniti ovaj demografski trend.

Dnevni list: Izborni zakon? Mislite li da su sadašnje političke takozvane elite sposobne i voljne za neki iskorak koji će označiti kraj ugnjetavanja 'manjih'? Hoće li gospoda Sejdić i Finci dočekati pravdu? Kakvo bi po vama rješenje bilo pravično i kako do njega doći?

Valentin Inzko: Simptomatično je i za žaljenje da se veći dio diskusije o pitanju Sejdić-Finci vodi o poziciji jednog od konstitutivnih naroda, a ne o postojećoj diskriminaciji Roma, Jevreja i drugih naroda koji se ne uklapaju u potpunosti u trodijelnu podjelu zemlje. Mislim da možemo napredovati na način koji će uzeti u obzir bojazni svih, ukoliko postoji politička volja i fleksibilnost da se to učini.

Dobro rješenje je ono rješenje s kojim se svi slažu i s kojim se svatko u BiH osjeća ugodno. Svaki vid diskriminacije protivan je samom biću ove zemlje.

Ustav i njegovi izborni aranžmani morat će se uskladiti s presudom Europskog suda i Europskom konvencijom o ljudskim pravima. To će eliminirati izravnu diskriminaciju i osigurati da svaki građanin BiH uživa ista prava. Ne zaboravimo da su u

Daytonu Ostali navedeni s velikim slovom O. To nije bila slučajnost. Kao što su u bivšoj Jugoslaviji Muslimani bili s velikim slovom M.

Dnevni list: Mostar ili 'Čudna jada od Mostara grada'? Što ako opet ne bude izbora u Mostaru? Tko će biti kriv i pred čijom 'kućom' da građani prosvjeduju?

Valentin Inzko: Nisam siguran da je građanima Mostara do pjesme. Vjerojatno im se više plače, jer su i dalje uskraćeni za temeljna prava kao što je pravo izbora svojih lokalnih predstavnika.

Dvije najodgovornije stranke – SDA i HDZ BiH – razgovaraju, i to je dobro. Pozdravljam njihove razgovore, ali sada moraju konačno nešto i postići. U ovom trenutku, nama nije poznato da su stranke postigle ikakav formalan dogovor. Ja ću i dalje pozivati sve stranke da pregovaraju s iskrenim namjerama u cilju provedbe presude Ustavnog suda BiH, tako da birači u Mostaru mogu konačno izabrati svoje lokalne predstavnike.

Jedna stvar koju međunarodna zajednica ne može i neće prihvatiti je podjela Mostara.

OHR je na raspolaganju da pruži pomoć svim stranama u postizanju dogovora, ali mora postojati spremnost da se odustane od čvrsto zauzetih pozicija i da se pregovara s iskrenom namjerom. Za to će biti potrebno ublažavanje stavova i jedna temeljna razina političke volje.

U vezi s pravom adresom za prosvjede, vjerujem da presuda Ustavnog suda BiH obvezuje Parlamentarnu skupštinu BiH da vrši neophodne promjene. Neizravno, to znači da političke stranke snose glavni dio odgovornosti za ovo pitanje, ne samo u Parlamentu nego i na terenu u Mostaru.

Dnevni list: U zadnje vrijeme sve je više prijetnji takozvanog ISIL-a prema Bosni i Hercegovini, posebno prema reisu Kavazoviću. Kako to komentirate?

Valentin Inzko: S terorizmom u svim vidovima treba se suočiti izravno. Problemi postoje i ne mogu se ignorirati. Najiskrenije pozdravljam izjave i inicijative koje su dali i pokrenuli reisu-l-ulema Kavazović i Islamska zajednica BiH.

Dnevni list: Ne komentirate sudske procese. Ali, možete li reći je li u slučaju 'Radončić' vršen pritisak na pravosuđe od strane ključnih političkih aktera u državi? Išlo se čak toliko daleko da je Izetbegović direktno govorio da Sud treba pustiti Radončića, a i Čović je imao slične izjave.

Valentin Inzko: Očekujem od svih da se suzdrže od vršenja pritiska na pravosudne institucije i da im dozvole da rade svoj posao. Također očekujem da sva nadležna tijela djeluju sukladno najvišim standardima profesionalizma, pravičnosti i odgovornosti.

Pravosuđe, kao jedan od stupova demokracije, treba ojačati i unaprijediti na svim razinama, a ne slabiti. Što se tiče Suda BiH i Tužiteljstva BiH, u ovom slučaju to treba uraditi putem institucija na državnoj razini i putem strukturiranog dijaloga.

Kao prvi korak, političari u ovoj zemlji bi uvelike pomogli ukoliko bi se suzdržali od komentiranja konkretnih slučajeva. To je jedna temeljna norma i mora se poštovati jer, budimo iskreni, trenutno se ne poštuje. Tu se radi o temeljnim društvenim i političkim normama ili kao što je jedan od mojih prethodnika rekao o "standardima u javnom životu". Moramo ponovno početi pridržavati se tih standarda. To će koristiti društvu u cjelini.